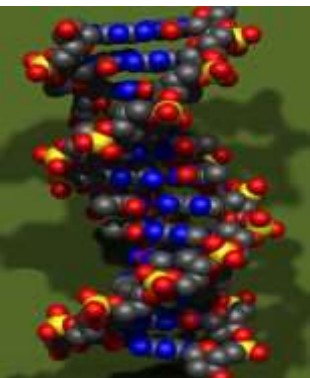

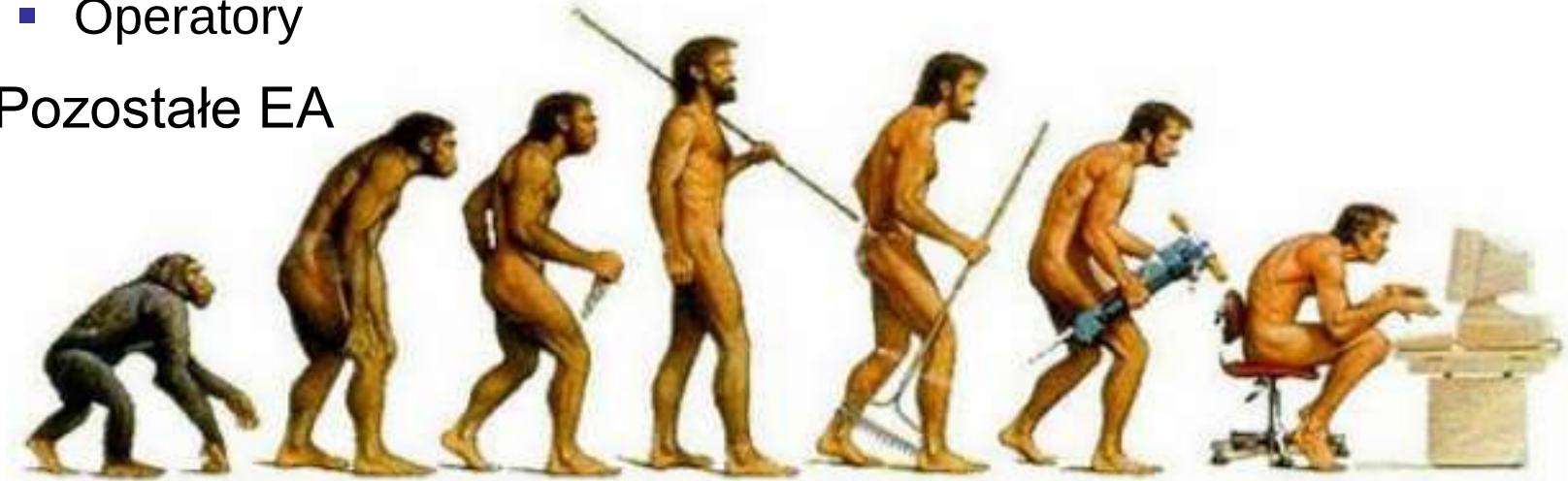
Algorytmy ewolucyjne

Część II

Inteligencja obliczeniowa

Treść wykładu

- ❑ Zastosowania
- ❑ Praktyczne aspekty GA
  - Reprezentacja
  - Funkcja dopasowania
  - Zróżnicowanie dopasowania
  - Selekcja
  - Operatory
- ❑ Pozostałe EA

EA - zastosowania

❑ Ekstrema funkcji numerycznych

Tradycyjne zastosowanie GA, szczególnie dla trudnych, nieciągłych funkcji, o wielu ekstremach.

❑ Rozpoznawanie obrazów

W kryminalistyce - do rozpoznawania twarzy przestępców. GA losowo generuje serię twarzy, spośród których świadek wybiera najbardziej podobne do podejrzanych. Poprzez krzyżówki i mutacje otrzymujemy pokolenia twarzy coraz bardziej zbliżone do poszukiwanej. Tutaj rolę funkcji dopasowania spełnia świadek.

EA - zastosowania

❑ Optymalizacja kombinatoryczna

Zagadnienia te obejmują problemy rozmieszczenia dyskretnych obiektów w czasie i/lub przestrzeni.

Najszerzej znanym jest **problem komiwojażera** (TSP).

Problem załadunku (BPP) ma duże znaczenie praktyczne.

Szeregowanie zadań produkcyjnych.

Problem transportowy.

Kontrola lotów.

Planowanie ruchu pacjentów w szpitalu.

Podział godzin w szkole.

Zagadnienia te wymagają stosowania niestandardowych reprezentacji i operatorów.

EA - zastosowania

□ Projektowanie

Zagadnienia te można traktować jako połączenie optymalizacji kombinatorycznej i funkcyjnej. Znane zastosowania dotyczą:

- projektowanie mostów,
- optymalizacja dyszy węża ppoż.,
- projektowanie struktury sieci neuronowej,
- projektowanie sieci elektrycznej,
- projektowanie sieci zaopatrzenia w wodę.

Praktyczne aspekty EA

- ❑ Projektując zastosowanie GA nie wystarczy posłużyć się standardowym schematem. Badania empiryczne dowiodły, że krytyczne są następujące elementy:
  - reprezentacja,
  - postać funkcji dopasowania,
  - zróżnicowanie dopasowania,
  - technika wyboru rodziców,
  - technika wyboru pokolenia potomków.

Reprezentacja

- ❑ Dostosowana do problemu.
- ❑ Powinna kodować jak najwięcej informacji specyficznych dla problemu.
- ❑ Może wymagać specjalizowanych operatorów.
- ❑ Dopasowanie osobnika jest obliczone na podstawie genotypu.
- ❑ Najczęściej jest to wprost funkcja celu.
- ❑ Często funkcja zawiera ograniczenia nałożone na zmienne np. w postaci funkcji kary.

Reprezentacja

Reprezentacja binarna – kod Gray'a

- ❑ Podstawową cechą wyrazów kodu Gray'a jest to, iż każde dwa kolejne wyrazy (również pierwszy i ostatni) różnią się od siebie stanem tylko jednego bitu.
- ❑ Konwersja liczby zapisanej w kodzie binarnym na odpowiednik w kodzie Graya:
  - przesunąć liczbę w postaci binarnej o jeden bit w prawo (podzielić przez 2),
  - wykonać operację XOR na odpowiednich bitach liczby binarnej i wyniku dzielenia tej liczby przez 2.

Reprezentacja

Reprezentacja binarna – kod Gray’a

	3	2	1	0	dziesiętna
binarna	1	1	0	0	12
Przes.w prawo	0	1	1	0	
Gray	1	0	1	0	

binarna	1	0	1	1	11
Przes.w prawo	0	1	0	1	
Gray	1	1	1	0	

binarna	1	0	1	0	10
Przes.w prawo	0	1	0	1	
Gray	1	1	1	1	

Reprezentacja

Inne reprezentacje

- Dla prostych problemów kolejnościowych naturalną reprezentacją jest lista uporządkowana:
1 3 2 4 7 5 6 8
- Podstawowy problem - nie działają klasyczne operatory.
- Czy ciąg liczb rzeczywistych może być reprezentacją dla takich problemów?

Sekwencja wejściowa

1	2	3	4	5	6	7	8
0,485223	0,681597	0,489335	0,17524	0,441197	0,699367	0,114374	0,370359

Sekwencja po sortowaniu

7	4	8	5	1	3	2	6
0,114374	0,17524	0,370359	0,441197	0,485223	0,489335	0,681597	0,699367

Reprezentacja

Inne reprezentacje

Prosta krzyżówka

Rodzice

7	4	8	5	1	3	2	6

6	2	3	4	8	7	1	5

Dzieci

7	4	8	5	8	7	1	5

6	2	3	4	1	3	2	6

Prosta krzyżówka

Rodzice

0,485223	0,681597	0,489335	0,17524	0,441197	0,699367	0,114374	0,370359

0,754165	0,176504	0,329154	0,329504	0,762581	0,006147	0,611928	0,402365

Dzieci

0,485223	0,681597	0,489335	0,17524	0,762581	0,006147	0,611928	0,402365

0,754165	0,176504	0,329154	0,329504	0,441197	0,699367	0,114374	0,370359

6	4	8	1	3	7	2	5
0,006147	0,17524	0,402365	0,485223	0,489335	0,611928	0,681597	0,762581

7	2	3	4	8	5	6	1
0,114374	0,176504	0,329154	0,329504	0,370359	0,441197	0,699367	0,754165

Reprezentacja

Inne reprezentacje

- ❑ Dla innych problemów szeregowania - ciąg genów:
1 1 2 3 4 5 : 3 2 1 4 3 : 2 4 2 1 3
- ❑ Dla problemów grupowania chromosom może składać się z części obiektowej i grupowej:
1 2 1 3 3 3 1 1 2 : 1 2 3
część grupowa ma zmienną długość.

Reprezentacja

Inne reprezentacje

- Reprezentacja macierzowa:
np. dla problemu komiwojażera:

0 0 0 1 0

1 0 1 1 1

1 0 0 1 1

0 0 0 0 0

1 0 0 1 0

koduje trasę 2 3 5 1 4

- jest w niej dokładnie $n(n-1)/2$ jedynek,
  - na przekątnej są zera,
  - jeśli $m_{ij}=1$ i $m_{jk}=1$, to $m_{ik}=1$.
- Podobna reprezentacja - dla układania podziału godzin.

Funkcja dopasowania (FF – Fitness Function)

- ❑ Idealna sytuacja to taka, gdy funkcja dopasowania jest gładka i regularna tj. rozwiązania o podobnym dopasowaniu są położone blisko siebie. Najlepiej, gdy funkcja dopasowania odzwierciedla rzeczywistą wartość chromosomu (punktu w przestrzeni przeszukiwań). Nawet jeśli jej obliczenie nie jest zadaniem trywialnym, wiadomo **co** obliczać. Jednak w wielu przypadkach, szczególnie optymalizacji kombinatorycznej, gdzie jest wiele nierówności, wiele chromosomów reprezentuje rozwiązania niedozwolone, które nie mają praktycznej wartości. Przykład: plan lekcji.

Funkcja dopasowania

- ❑ By EA był efektywny w takich przypadkach, należy w funkcji dopasowania uwzględnić wskazanie, w jakim stopniu błędny chromosom prowadzi nas w kierunku poprawnych rozwiązań. Dobrym sposobem jest użycie **funkcji kary**, która mówi, jak zły jest chromosom i określenie dopasowania jako (wartość-kara). Dobra funkcja kary powinna mówić, jaki jest koszt przekształcenia złego chromosomu w prawidłowy.
- ❑ Jeśli funkcja dopasowania jest trudna do obliczenia można stosować **przybliżone oszacowanie wartości funkcji**. Takie obliczenie jest znacznie szybsze, co pozwala znacząco zwiększyć przeszukiwaną przestrzeń rozwiązań. Przybliżone oszacowanie 10 punktów przestrzeni jest z reguły lepsze niż dokładne obliczenie jednego.
EA jest techniką na tyle sprytną, że poradzi sobie z szumem wnoszonym przez oszacowanie.

Zróżnicowanie dopasowania

❑ Przedwczesna zbieżność

Dominacja dobrych (ale nie optymalnych) kilku chromosomów powoduje utknięcie w lokalnym ekstremum. Gdyby populacja była nieskończona nie byłoby problemu, w rzeczywistych zastosowaniach należy zmodyfikować sposób wyboru rodziców do reprodukcji. Wyjściem jest kontrola liczby szans na reprodukcję poszczególnych osobników, tak aby była ona ani za duża, ani za mała.

❑ Powolne finiszowanie

Odwrotne zagadnienie; po wielu generacjach populacja jest w większości zbieżna, ale globalne maximum nie jest precyzyjnie zlokalizowane. Średnie dopasowanie jest wysokie, a różnica między najlepszym i najgorszym osobnikiem - niewielka. W konsekwencji brak impulsu do skierowania EA ku maksimum. Wyjściem jest rozszerzenie efektywnego zróżnicowania wartości funkcji dopasowania przez jej skalowanie.

Techniki wyboru rodziców

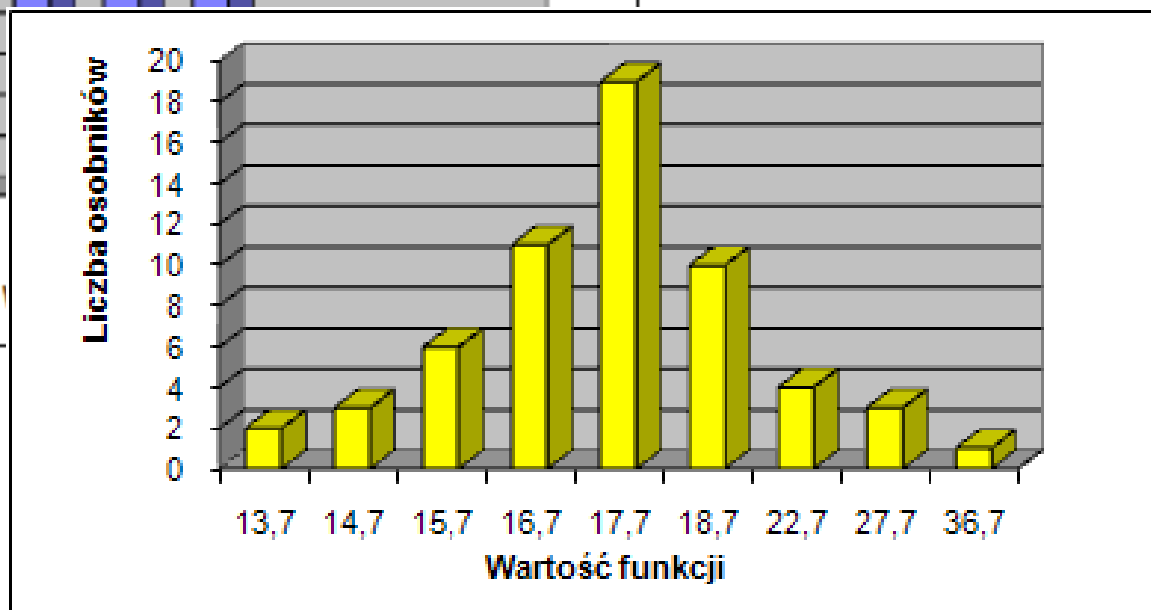
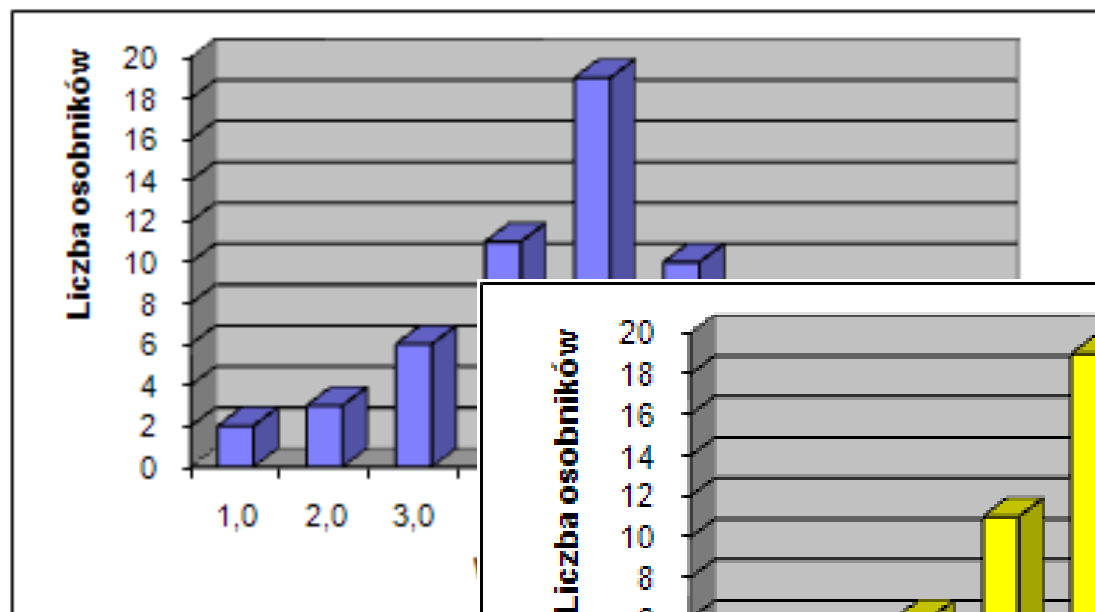
- Standardowo, osobniki są wybierane do krzyżowania w taki sposób, że najlepsze osobniki mają dużą szansę uczestniczyć w nim wielokrotnie, a najgorsze – małą albo zerową. Okazało się, że schemat, w którym wybór jest wprost proporcjonalny do czystej wartości dopasowania, nie zawsze zdaje egzamin.

- **Skalowanie dopasowania**

W technice tej przyjmuje się, że stosunek szans na krzyżowanie najlepszego osobnika do średniej w populacji powinien wynosić 2:1. Osiągamy to przez odjęcie liczby $= 2 * \text{średnia-max}$ od wartości funkcji dopasowania wszystkich osobników. Taka kompresja zróżnicowania dopasowania zmniejsza przedwczesną zbieżność, ale w przypadku, gdy mamy do czynienia tylko z jednym wybitnym osobnikiem, skalowanie zbyt spłaszcza zmodyfikowaną funkcję dopasowania, co pogarsza efektywność algorytmu.

Techniki wyboru rodziców

Skalowanie dopasowania

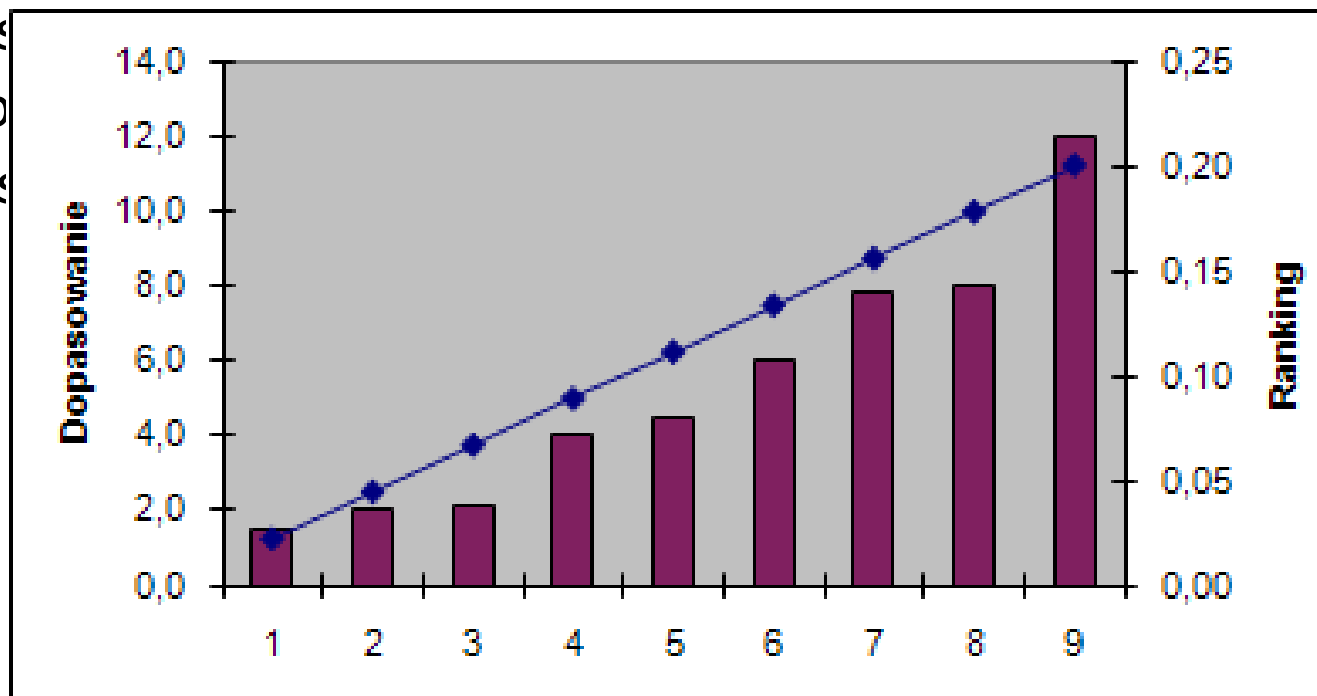

Techniki wyboru rodziców

Ranking dopasowania

Osobniki są sortowane wg czystych wartości funkcji, po czym reprodukcyjne dopasowania są przyporządkowywane zgodnie z tym rankingiem. Można to robić liniowo bądź

eksponencyjnie. W tym przykładzie wykorzystano ranking liniowy.

Techniki wyboru rodziców

❑ Selekcja na zasadzie turnieju

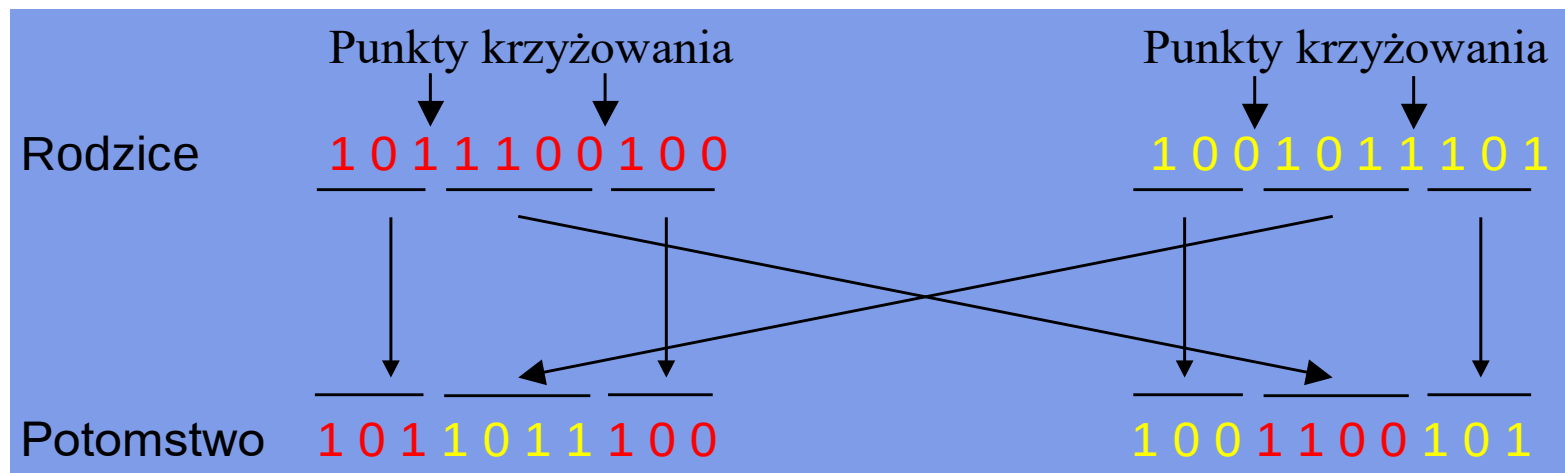
W najprostszej wersji para osobników jest losowana z populacji; osobnik o lepszym dopasowaniu z tej dwójki jest wybierany do krzyżowania. Turniej trwa aż do stworzenia wszystkich par. Możliwa jest również wersja, w której „ściera się” ze sobą n losowo wybranych osobników. W turnieju probabilistycznym, z pary (lub n) wylosowanych osobników wygrywa lepszy z prawdopodobieństwem $0,5 < p < 1,0$. Selekcja jest dużo łagodniejsza.

Technika wyboru potomstwa

- Standardowo, cała populacja rodziców jest wymieniana przez potomstwo. Badania wykazują, że lepiej wymienić tylko część populacji. Ma to uzasadnienie w naturze. Sposób wyboru osobników, które „mają pecha” i zostaną usunięte z populacji może być różny: najczęściej stosuje się wybór losowy lub deterministyczny najgorszych osobników.

Techniki krzyżowania

- Wielopunktowe krzyżówki służą intensywniejszemu przeszukiwaniu przestrzeni rozwiązań. Szczególnie dobrze działa krzyżówka dwupunktowa.

Techniki krzyżowania

- ❑ **Krzyżówka ujednolicająca** (ang. uniform crossover) tworzy potomków przez skopiowanie odpowiednich genów z jednego lub drugiego rodzica zgodnie z tworzoną losowo dla każdej pary maską.

	Maska krzyżowania 0 0 1 1 0 0 1 1 0 1															
Rodzice	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0				1	0	0
Potomstwo	1	0	1	1	0	1	0	1	0	0				1	0	0

Techniki krzyżowania

- ❑ Dla niektórych problemów opisane wyżej krzyżówki nie mogą być stosowane. Należą do nich problemy kolejnościowe, gdzie wartości genów z reguły nie są bitami, a wartość funkcji dopasowania zależy od kolejności, w której występują.
- ❑ **Operator PMX** (Partially Matched Crossover) został opracowany dla problemu komiwojażera (Goldberg i Lingle, 1985). Jego działanie polega na wykorzystaniu mapy wymiany, która zawiera pary odpowiadających sobie elementów w sekcji wymiany rodziców.

Techniki krzyżowania - PMX

- Rozważmy parę rodziców:

$$R1 = (1,2,3 \mid 4,5,6 \mid 7,8,9) \quad \text{i}$$

$$R2 = (2,4,1 \mid 7,8,3 \mid 9,5,6),$$

gdzie geny umieszczone między znakami | oznaczają sekcję kojarzenia, czyli ciąg genów wymienianych między rodzicami w procesie krzyżowania. Mapa wymiany ma postać:

$$M = (4-7, 5-8, 6-3).$$

- Po wymianie sekcji kojarzenia otrzymujemy parę potomków:

$$P1 = (x,x,x \mid 7,8,3 \mid x,x,x) \quad \text{i}$$

$$P2 = (x,x,x \mid 4,5,6 \mid x,x,x).$$

Techniki krzyżowania - PMX

- Pozostałe geny są uzupełniane z odpowiedniego rodzica, a w przypadku wartości powtarzających się - geny są wstawiane zgodnie z mapą wymiany. W rezultacie otrzymujemy parę potomków:

$P1 = (1, 2, 6, 7, 8, 3, 4, 5, 9) \quad i$

$P2 = (2, 7, 1, 4, 5, 6, 8, 3, 9).$

$R1 = (1, 2, 3 \mid 4, 5, 6 \mid 7, 8, 9) \quad i$

$R2 = (2, 4, 1 \mid 7, 8, 3 \mid 9, 5, 6),$

$M = (4-7, 5-8, 6-3).$

Techniki krzyżowania - OX

- ❑ **Krzyżówka OX (Order Crossover)**. Zaproponował ją Davis (1999); buduje potomstwo przez wybór podciągu z uszeregowania i zachowanie względnej kolejności zadań z drugiego rodzica.

- ❑ Np. dwoje rodziców:

R1 = (1 2 3 | 4 5 6 7 | 8 9)

R2 = (4 5 2 | 1 8 7 6 | 9 3)

Na początku segmenty pomiędzy punktami cięcia są kopiowane do potomków:

P1 = (x x x | 4 5 6 7 | x x)

P2 = (x x x | 1 8 7 6 | x x)

Techniki krzyżowania - OX

- Następnie poczynając od drugiego punktu cięcia pierwszego rodzica, zadania z drugiego rodzica są kopiowane w tej samej kolejności, pomijając symbole już istniejące. Po osiągnięciu końca ciągu kontynuujemy od pierwszej pozycji ciągu.

P1 = (2 1 8 | 4 5 6 7 | 9 3)

P2 = (3 4 5 | 1 8 7 6 | 9 2)

R1 = (1 2 3 | 4 5 6 7 | 8 9)

R2 = (4 5 2 | 1 8 7 6 | 9 3)

Techniki krzyżowania

- ❑ **Operator losowy z uzupełnianiem** MkX (Masked Crossover - Louis i Rawlins, 1991) działający w ten sposób, że losowane są pozycje zadań przenoszonych bezpośrednio z rodziców do potomków, a reszta - jest uzupełniana z drugiego rodzica (z pominięciem zadań powtarzających się). Rozważmy np. parę rodziców:

R1 = (1,2,3,4,5,6,7,8,9)

i

R2 = (2,4,1,7,8,3,9,5,6)

Techniki krzyżowania

- Niech dla pierwszego rodzica wylosowano niezmiennione pozycje nr 2,4,5,8, a dla drugiego - 1,2,6,9. Zadania na tych pozycjach są przepisywane do potomków:

P1 = (x, 2, x, 4, 5, x, x, 8, x)

R1 = (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)

i

R2 = (2, 4, 1, 7, 8, 3, 9, 5, 6)

P2 = (2, 4, x, x, x, 3, x, x, 6).

- Reszta jest przenoszona z drugiego rodzica dając w rezultacie parę:

P1 = (1, 2, 7, 4, 5, 3, 9, 8, 6)

i

P2 = (2, 4, 1, 5, 7, 3, 8, 9, 6).

Algorytm genetyczny – przykład TSP

- Znaleźć najkrótszą trasę dla $n=7$ miast; odległości między miastami wynoszą:

	1	2	3	4	5	6	7
1		4	2	5	2	2	1
2	4		3	7	4	4	5
3	2	3		1	8	5	3
4	5	7	1		6	1	4
5	2	4	8	6		5	1
6	2	4	5	1	5		3
7	1	5	3	4	1	3	

- Założenia:
  - rozmiar populacji $P = 4$;
  - krzyżówka losowa z uzupełnianiem;
  - dobór rodziców zgodnie z funkcją dopasowania (ruletka);
  - prawd. zastosowania operatora krzyżowania $pc = 0,8$;
  - prawd. zastosowania operatora mutacji typu swap $pm = 0,05$;
  - selekcja następnego pokolenia – 50% najlepszych dzieci;
  - warunek zatrzymania.

Przykład GA – TSP dla $n = 7$ miast

- ❑ Krok 0 – wylosowanie populacji początkowej.
- ❑ Pętla 1 – krok 1: obliczenie funkcji dopasowania osobników.

osobnik	m1	m2	m3	m4	m5	m6	m7	DT(x_i)	FD(x_i)
1	4	2	5	3	7	1	6	26	15
2	7	3	6	1	2	5	4	28	13
3	1	2	3	4	5	6	7	23	18
4	6	7	1	5	3	4	2	26	15
suma								103,0	61,0
średnia								25,8	15,3

- ❑ Pętla 1 – krok 2: wybór rodziców zgodnie z funkcją dopasowania.

DT(x_i)	FD(x_i)	Prawd.	Dystr.
26	15	0,246	0,246
28	13	0,213	0,459
23	18	0,295	0,754
26	15	0,246	1,000
103,0	61,0	1,000	
25,8	15,3		

L.los	1. rodzic	L.los	2. rodzic
0,176	1	0,738	3
0,278	2	0,552	3
0,637	3	0,883	4
0,924	4	0,220	1

Przykład GA – TSP dla $n = 7$ miast

- ❑ Pętla 1 – krok 3: krzyżówka.
- ❑ Pętla 1 – krok 4: ewaluacja populacji.

L.los	1. rodzic	L.los	2. rodzic
0,176	1	0,738	3
0,278	2	0,552	3
0,637	3	0,883	4
0,924	4	0,220	1

Rodzice

0,642	1	4	2	5	3	7	1	6
0,117	2	7	3	6	1	2	5	4
0,987	3	1	2	3	4	5	6	7
0,694	4	6	7	1	5	3	4	2

3	1	2	3	4	5	6	7
3	1	2	3	4	5	6	7
4	6	7	1	5	3	4	2
1	4	2	5	3	7	1	6

Dzieci

1	4	1	5	2	7	3	6
3	2	3	4	1	6	5	7
5	1	2	3	4	5	6	7
7	6	4	1	5	3	7	2

2	1	4	3	2	5	6	7
4	7	2	3	4	1	6	5
6	6	7	1	5	3	4	2
8	4	1	5	3	7	2	6

Przykład GA – TSP dla $n = 7$ miast

- ❑ Pętla 1 – krok 3: krzyżówka.
- ❑ Pętla 1 – krok 4: ewaluacja populacji.

L.los	1. rodzic	L.los	2. rodzic
0,176	1	0,738	3
0,278	2	0,552	3
0,637	3	0,883	4
0,924	4	0,220	1

osobnik	m1	m2	m3	m4	m5	m6	m7	DT(x_i)	FD(x_i)
1	4	1	5	2	7	3	6	25	16
2	1	4	3	2	5	6	7	22	19
3	2	3	4	1	6	5	7	22	19
4	7	2	3	4	1	6	5	22	19
5	1	2	3	4	5	6	7	23	18
6	6	7	1	5	3	4	2	26	15
7	6	4	1	5	3	7	2	28	13
8	4	1	5	3	7	2	6	28	13
suma								196,0	132,0
średnia								24,5	16,5

Przykład GA – TSP dla $n = 7$ miast

□ Pętla 1 – krok 5: mutacja.

osobnik	m1	m2	m3	m4	m5	m6	m7	DT(x_i)	FD(x_i)	L. losowa
1	4	1	5	2	7	3	6	25	16	0,848
2	1	4	3	2	5	6	7	22	19	0,158
3	2	3	4	1	6	5	7	22	19	0,596
4	7	2	3	4	1	6	5	22	19	0,824
5	1	2	3	4	5	6	7	23	18	0,843
6	6	7	1	5	3	4	2	26	15	0,883
7	6	4	1	5	3	7	2	28	13	0,715
8	4	1	5	3	7	2	6	28	13	0,015
suma								196,0	132,0	
średnia								24,5	16,5	

osobnik	m1	m2	m3	m4	m5	m6	m7	DT(x_i)	FD(x_i)
1	4	1	5	2	7	3	6	25	16
2	1	4	3	2	5	6	7	22	19
3	2	3	4	1	6	5	7	22	19
4	7	2	3	4	1	6	5	22	19
5	1	2	3	4	5	6	7	23	18
6	6	7	1	5	3	4	2	26	15
7	6	4	1	5	3	7	2	28	13
8	4	2	5	3	7	1	6	26	15
suma								194,0	134
średnia								24,3	16,75

Przykład GA – TSP dla $n = 7$ miast

- Pętla 1 – krok 6: selekcja następnego pokolenia.

osobnik	m1	m2	m3	m4	m5	m6	m7	DT(x_i)	FD(x_i)
2	1	4	3	2	5	6	7	22	19
3	2	3	4	1	6	5	7	22	19
4	7	2	3	4	1	6	5	22	19
5	1	2	3	4	5	6	7	23	18
1	4	1	5	2	7	3	6	25	16
6	6	7	1	5	3	4	2		
8	4	2	5	3	7	1	6		
7	6	4	1	5	3	7	2		

osobnik	m1	m2	m3	m4	m5	m6	m7	DT(x_i)	FD(x_i)
1	4	2	5	3	7	1	6	26	15
2	7	3	6	1	2	5	4	28	13
3	1	2	3	4	5	6	7	23	18
4	6	7	1	5	3	4	2	26	15
suma								103,0	61,0
średnia								25,8	15,3

osobnik	m1	m2	m3	m4	m5	m6	m7	DT(x_i)	FD(x_i)
2	1	4	3	2	5	6	7	22	19
3	2	3	4	1	6	5	7	22	19
4	7	2	3	4	1	6	5	22	19
5	1	2	3	4	5	6	7	23	18
suma								89,0	75
średnia								22,3	18,75

Opt.   3   2   5   7   1   6   4   DT=13

Zmiana prawdopodobieństwa operacji

- ❑ Podczas rozwoju kolejnych populacji raz zadane na początku prawdopodobieństwo krzyżowania i mutacji może nie być optymalne. Dobre rezultaty dało liniowe zmniejszanie prawd. krzyżowania i zwiększanie prawd. mutacji (Davis, Syswerda).
- ❑ Jeśli mamy więcej operatorów, każdy z nich może mieć swoje dynamicznie zmieniające się prawdopodobieństwo zastosowania. Davis opisał technikę samoadaptacyjnej zmiany tych prawdopodobieństw.

Zmiana prawdopodobieństwa operacji

- ❑ Premiowany jest każdy operator dający lepsze rozwiązanie niż istniejące w populacji. Waga operatora powstaje przez zsumowanie jego sukcesów w ostatnich 50 generacjach. Dla każdego zdarzenia operator jest wybierany losowo zgodnie z tabelą wag. Wielką zaletą takiej techniki jest wyeliminowanie uciążliwego doboru parametrów podczas wprowadzania nowych operatorów.
- ❑ Inne próby dotyczyły eksplotencjalnego zmniejszania prawd. mutacji (jak w SA).

Strategie ewolucyjne

- ❑ Strategie ewolucyjne (ES, Evolutionary Strategy) to metoda stworzona przez niemieckich naukowców, Ingo Rechenberga i Hansa-Paula Schwefela, do optymalizacji budowy urządzeń mechanicznych. U podstaw leży zdroworozsądkowa zasada: „mała przyczyna powoduje mały efekt”.
- ❑ Strategie ewolucyjne różnią się znacznie od algorytmów genetycznych działających na reprezentacjach binarnych. ES działają na liczbach zmiennoprzecinkowych. Kolejna różnica tkwi w procesie selekcji. W algorytmie genetycznym lepiej przystosowane osobniki mogą być wybierane kilka razy. W ES osobniki wybierane są bez powtórzeń, a selekcja jest deterministyczna (słabsze osobniki nie mają szans na zasilenie nowej populacji bazowej). O wiele też większe znaczenie ma mutacja.

Strategie ewolucyjne

- Są trzy podstawowe schematy ES: $(1+1)$, $(\mu + \lambda)$, (μ, λ) , gdzie 1. element oznacza liczbę rodziców, 2. – sposób selekcji, 3. – liczbę potomków.

BEGIN

$t := 0$;

inicjalizacja populacji początkowej $P(t)$;

badanie dopasowania $P(t)$;

REPEAT

wybór μ osobników spośród $(\mu + \lambda) | (\lambda)$, zgodnie z ich wartością funkcji dopasowania;

$t := t+1$;

utworzenie $P(t)$ zawierającej λ dzieci drogą <krzyżowania i > mutacji;

badanie dopasowania $P(t)$;

UNTIL (spełniony warunek zatrzymania)

END.

Strategie ewolucyjne

- Osobnik w ES składa się z dwóch chromosomów. Pierwszym z nich jest wektor X , którego elementami są wartości zmiennych niezależnych. Drugi chromosom zawiera wartości standardowych odchyłeń wykorzystywanych podczas mutacji. Operacjom genetycznym ulegają obydwa chromosomy.
- Mutacja polega na wykonaniu operacji losowania z rozkładu normalnego dla dwóch chromosomów:

$$\sigma'_i = \sigma_i \exp(\tau' N(0,1) + \tau N_i(0,1)) \quad x'_i = x_i + \sigma'_i N_i(0,1)$$

$$x = (8, 12, 31, \dots, 5) \quad \delta = (.1, .3, .2, \dots, .5)$$

$$x_{mutowane} = (8.1, 11.8, 31.4, \dots, 5.9)$$

Strategie ewolucyjne

- ❑ Operator krzyżowania (nazywany w ES - rekombinacją) najczęściej polega na wymianie lub uśrednianiu wartości wektorów X i δ .
- ❑ Równe prawdopodobieństwo otrzymania parametru z dwóch rodziców:

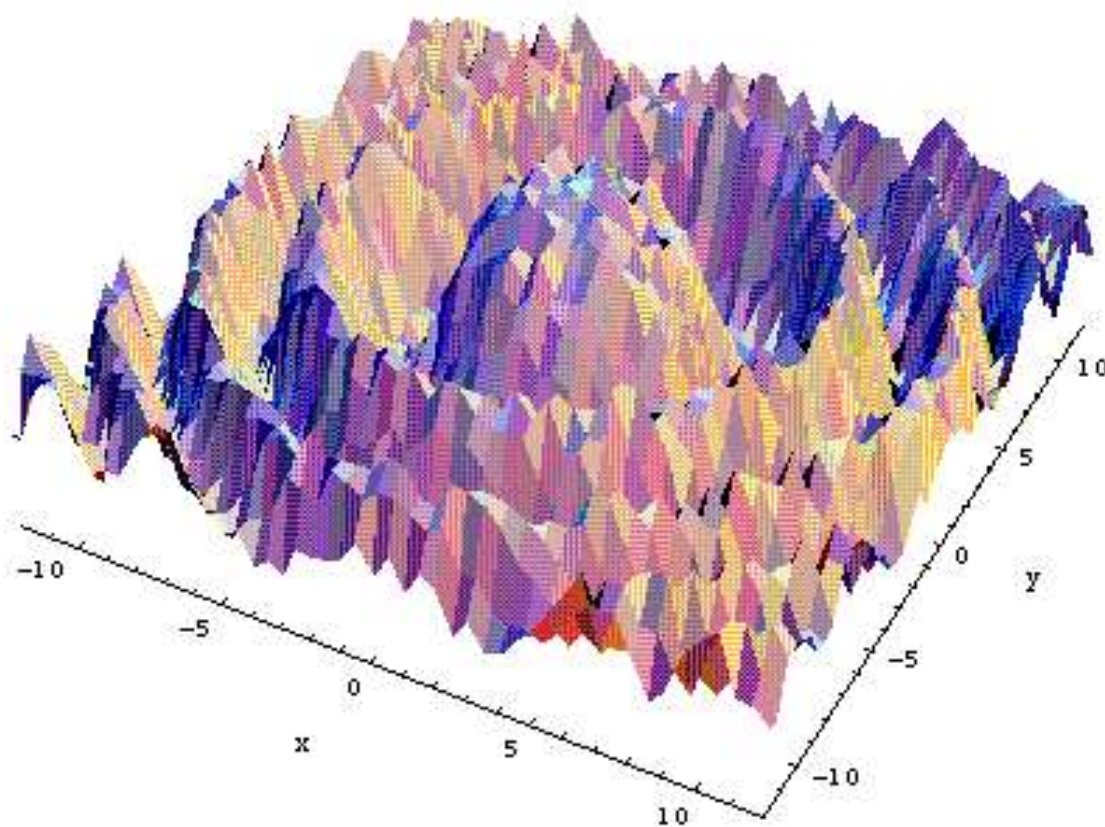
$$(8, 12, 31, \dots, 5) (2, 5, 23, \dots, 14) \\ (2, 12, 31, \dots, 14)$$

- ❑ Parametry dziecka są średnią wartością rodziców:

$$(8, 12, 31, \dots, 5) (2, 5, 23, \dots, 14) \\ (5, 8.5, 27, \dots, 9.5)$$

Strategie ewolucyjne

- To niekoniecznie jest łatwe

Programowanie ewolucyjne

- ❑ Programowanie ewolucyjne (EP, Evolutionary Programming) podobne jest do strategii ES ($\mu + \lambda$), z mutacją jako jedynym operatorem. Twórcą jest Lawrence Fogel; wg zamierzeń EP miało służyć do modelowania rozwoju sztucznej inteligencji. EP nie nakłada żadnych ograniczeń na postać reprezentacji problemu, wychodząc z założenia, że kodowanie powinno w naturalny sposób wynikać z przedmiotu optymalizacji.
- ❑ W standardowym programowaniu ewolucyjnym potomek jest tworzony przez skopiowanie (zduplikowanie) rodzica, po czym jest on poddawany mutacji podobnej jak w ES. Różnica polega na tym, że odchylenie standardowe nie jest elementem reprezentacji rozwiązania, lecz jest obliczane na podstawie funkcji dopasowania rodzica. Selekcja oparta jest na stochastycznym procesie współzawodnictwa potomków i rodziców dającym w rezultacie ranking osobników.

Programowanie ewolucyjne

BEGIN

$t := 0;$

inicjalizacja populacji początkowej $P(t)$ składającej się z m osobników;

badanie dopasowania $P(t)$;

REPEAT

$t := t+1;$

$P_m(t) = P(t)$; {populacja tymczasowa równa się populacji rodziców}

FOR $i:=1$ **to** m **DO**

BEGIN

zduplikowanie i -tego osobnika i utworzenie i -tego potomka;

mutacja i -tego potomka;

wyliczenie funkcji dopasowania i -tego potomka;

dodanie i -tego potomka do populacji $P_m(t)$;

END;

FOR $j:=1$ **to** $2m$ **DO**

porównanie j -tego osobnika z k losowo wybranymi konkurentami z populacji tymczasowej;

ranking osobników wg liczby zwycięstw w powyższym współzawodnictwie;

selekcja m najwyższej sklasyfikowanych osobników tworzących nową populację $P(t)$;

UNTIL (spełniony warunek zatrzymania)

END.

Programowanie genetyczne

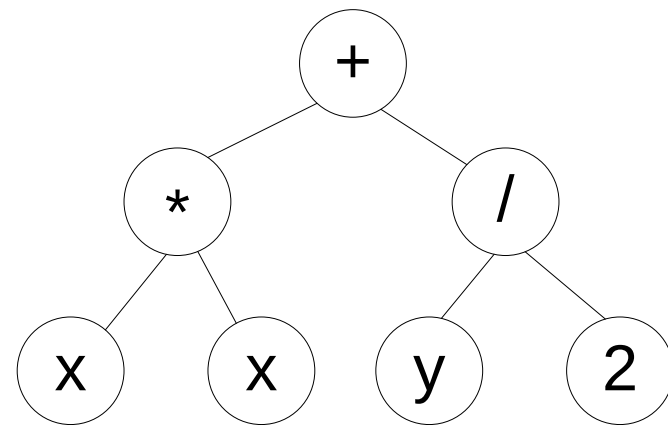
- ❑ Algorytm programowania genetycznego (GP, Genetic Programming) stworzony przez J.R. Koza (1990) wykorzystuje proces ewolucyjny do tworzenia najlepszego programu komputerowego.
- ❑ Programowanie genetyczne to ogólna nazwa dla klasy ewolucyjnych metod, które służą do rozwiązywania problemów, nie wymagając przy tym od użytkownika a priori wiedzy lub znajomości formuły czy struktury rozwiązania. W tym sensie jest podobne do sztucznych sieci neuronowych, jednak dzięki reprezentacji rozwiązań używanych w GP, może być stosowane do znacznie szerszego zakresu problemów, w tym problemów nie- i liniowych, o strukturze drzewa lub grafu. Ponadto, w przeciwieństwie do SSN, dają czytelne dla człowieka modele, które mogą być dalej modyfikowane lub interpretowane w celu lepszego opisu konkretnych zjawisk.

Programowanie genetyczne

- 1: Randomly create an initial population of programs from the available primitives.
- 2: repeat
  - 3: Execute each program and ascertain its fitness.
  - 4: Select one or two program(s) from the population with a probability based on fitness to participate in genetic operations.
  - 5: Create new individual program(s) by applying genetic operations with specified probabilities.
- 6: until an acceptable solution is found or some other stopping condition is met (e.g., a maximum number of generations is reached).
- 7: return the best-so-far individual.

Programowanie genetyczne

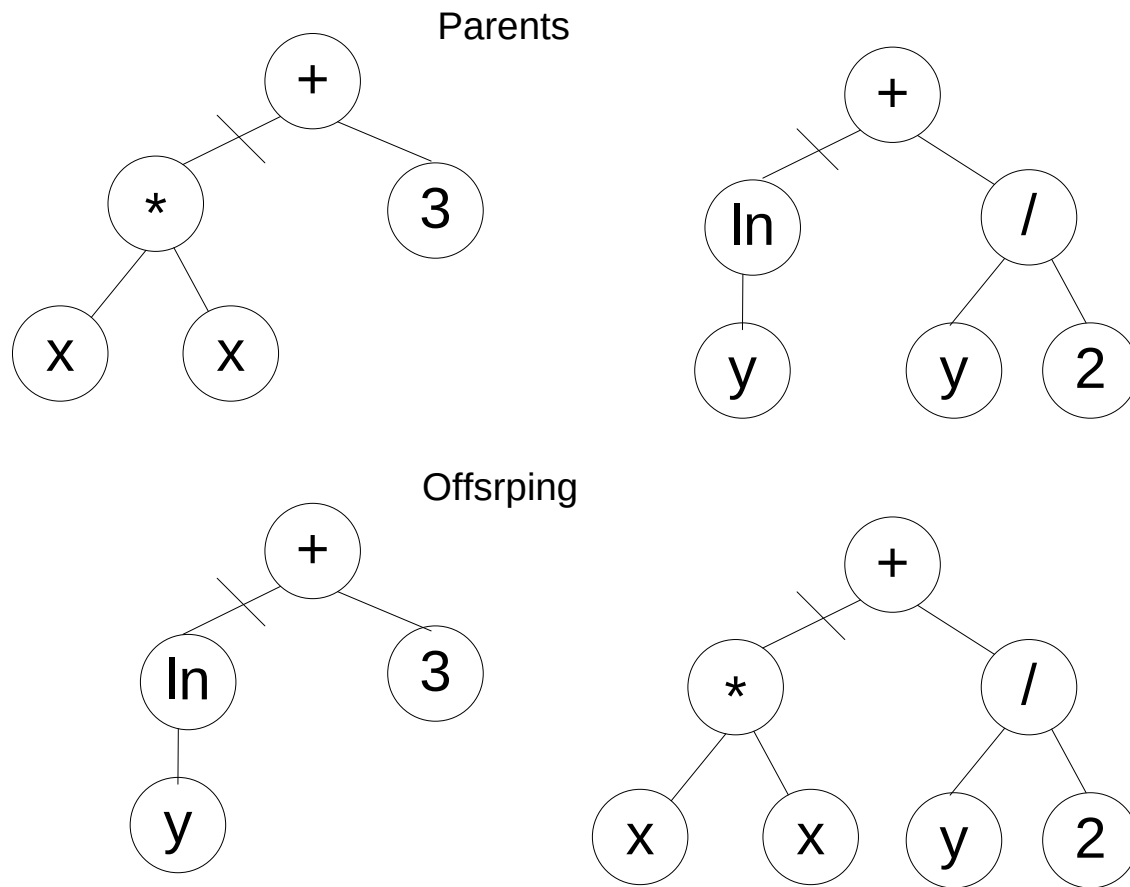
- ❑ Osobnik jest zbudowany w formie drzewa, które zawiera sekwencję elementów funkcjonalnych w takim sensie, że korzeń drzewa reprezentuje wyjście programu komputerowego, węzły reprezentują funkcje/operators, ich argumenty są umieszczone w podrzędnych węzłach, którymi również są funkcje lub symbole np. nazwa zmiennych lub stałych. Takie rozwiązanie może być łatwo przetłumaczone na wyrażenie LISP, zaproponowane przez Koza.
- ❑ Obok pokazano proste wyrażenie, które w LISP jest zapisane jako $(+ (* x x) (/ y 2))$, i łatwo je zapisać w standardowej formie jako $f(x,y) = x*x + y/2$.

Programowanie genetyczne

Krzyżówka

Programowanie genetyczne

Mutacja

Niektóre geny potomka mogą być zmieniane z określonym prawdopodobieństwem za pomocą dwóch rodzajów operatorów mutacji. **Mutacja punktowa** zmienia losowo wybraną funkcję lub symbol na inny z zestawu możliwych symboli.

W **mutacji poddrzewa**, poddrzewo poniżej punktu mutacji jest zmieniane na inne - generowane losowo - poddrzewo:

